

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Тези

**76-ї наукової конференції професорів,
викладачів, наукових працівників,
аспірантів та студентів університету**

ТОМ 2

14 травня – 23 травня 2024 р.

Полтава 2024

Дослідивши їх можна зробити певні висновки, для переселенців були відкриті рахунки в банку на який зараховувалась друга частина компенсації. Переселенці мали право звернутись до Ради Депутатів з проханням додати коштів якщо не вистачало на побудову нового дворища. Багато переселенців звертаються з проханням провести переоцінку оскільки хату було побудовано з старої або старих матеріалів. Виплату можна було отримати навіть за окреме господарське приміщення. Жителька села Митьки мала отримати кошти за хлів який був побудований для її нужд проте сама вона проживала на шкільній квартирі. Сума компенсації була не великою всього 408 карбованців. Існувала практика переведення господарського номеру на іншу особу, яка мала отримати виплату.

Отже оцінка господарств проводилася не завжди об'єктивно проте переселенці мали право оскаржити таке рішення. Виплати проводились без затримок проте гроші не могли компенсувати те, що люди залишали рідні луки та заплави під водами КремГЕС.

Література

1. Бабенко О. Діяльність районних оціночних комісій з визначення суми компенсацій переселенцям із зони затоплення Кременчуцького водосховища. Між Бугом і Дніпром. Науково-краєзнавчий вісник Центральної України. Випуск IV. Кіровоград : Центрально-Українське видавництво, 2015. С. 294–302.

2. Державний Архів Черкаської області (Чорнобаївська філія). Справи про переселення сіл Митьки та Мойсенці.

УДК 050.1(477.6-074) «1941/1943»

*І.М. Акінішина, к.філол.н., доцент
Національний університет*

«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ПЕРІОДИКА ДОНБАСУ ЧАСІВ НІМЕЦЬКО-ФАШИСТСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ ЯК ДОКУМЕНТНИЙ КОМПЛЕКС ДОБИ

За останні десятиліття особливого значення набуло дослідження регіональної періодики різних періодів, оскільки саме вона є флагманом і виразником думки громади. Але існують певні часові відрізки, коли правда замовчується, а документи, фактаж приховують у архівах. Це породжує так звані «білі плями» в історії народів, країн, людей. Однією з подібних лакун в історії української науки є питання існування вітчизняних ЗМІ на території Донбасу періоду німецько-фашистської окупації. Слід зазначити, що ця проблема не знаходила свого вирішення в історії, культурології,

журналістикознавстві, літературознавстві, лінгвістиці, соціології. У ліквідації прогалин історичного й культурного минулого регіону шляхом упорядкування й систематизації тематики періодичних видань як документного комплексу доби вбачаємо актуальність обраної теми.

Метою розвідки є дослідження тематичних обріїв преси Донбасу періоду німецько-фашистської окупації. Робота має описовий характер. Використані матеріали Державного архіву Луганської області мають документознавчу, історичну та культурологічну цінність.

На окупованій фашистами території України відроджувалась і функціонувала українська преса. У Донбасі видавалось близько десятка україномовних газет («Нове Життя», «Ранок», «Маріупольська газета», «Донецька газета», «Бахмутський вісник» тощо).

Провідними темами українських видань того часу були: висвітлення політичної ситуації в країні, викриття сталінського режиму, відродження української державності й свідомості.

Першою, і головною, темою була тема антирадянського спрямування. Новій владі імпонувало невдоволення корінного населення більшовицькою владою. Після окупації гітлерівськими військами території України місцевим газетам відкрився доступ до періодичних видань Європи, до публікацій досвідчених журналістів світу. Використовуючи їх матеріали щодо країни Рад, українські журналісти могли дізнаватися правду, котру радянська цензура ніколи не допускала до масової аудиторії. Хоча більшість з них носила суто агітаційний антирадянський характер (що є абсолютно не дивним під час будь-якого ідеологічного протистояння, а тим більше під час військових дій), але наведені справжні історичні факти (як докази) вражають і сьогодні.

Наприклад, у газеті «Нове Життя» (м. Первомайськ) часто зустрічається інформація, що спочатку була надрукована за кордоном, а лише потім доходила до Луганщини. У статті «Масова нужда в Союзі» описані враження американського журналіста Вальтера Грібнера після кількомісячного перебування в країні Сталіна. «Сірий, бідолашний, нужденний край», – це загальне враження Грібнера. Він зазначив, що в демократичних країнах ледве чи хто уявляє дійсний стан нужди у Союзі. «Ціле життя робить враження чорного, тяжкого сну» [1, с. 3].

Неодноразово журналісти окупаційних часів підкреслюють, що більшовизм – це смерть та голодна страта. Свідченням цього є «Советське надзвичайне повідомлення про Вінницькі масові могили», факти знищення більшовиками українців, яких замордували та вбили. Загинуло 10000 людей. «У Вінниці лежали трупи замордованих советських громадян, яким „найдемократичніша в світі“ сталінська конституція гарантувала життя і безпеку» [7, с. 3]. «Більшовизм – це руїна, смерть, ожебрачення і голод, неволя і фізичне винищення народу» [7, с. 2].

У одному з номерів «Нового Життя» надруковано досить цікаву розвідку про те, що пише радянська преса і як на це реагує український народ. Стаття під назвою «Що пише „Правда“?» одразу привертає увагу. У ній йдеться про те, що «Правда» перш за все публікує «привітання», «заяви вірності» й обіцянки «трудящего населення ССРСР», адресовані «мудрому батюшці» Сталінові. «Потреба більшовицького режиму переконуватись раз у раз в „любові” і вірності своїх підданих, які нишком стогнуть, видно ще зросла» [6, с. 3]. І далі: «Складається враження, що потрапив на кладовище: тільки надгробні камені, на яких великими літерами виведено напис: „Нашому мучителеві Сталіну. Ми твої піддані. Ми послухно поховали свою честь, наші душі, нашу волю! Народ”» [6, с. 3].

Відповідь на питання, чи справедливо називає автор статті Сталіна мучителем, знаходимо в статті «Черчілль про масове більшовицьке вбивство»: «Іспанська газета „Ель Еспаноль” згадує про встановлення теперішнього англійського міністра Вінстона Черчілля, який писав у своїй книзі „Світова криза”, що більшовицька революція коштувала життя 28 єпископів, 1219 священиків, 6000 вчителів, 9000 лікарів, 12950 поміщиків, 54000 офіцерів, 70000 поліцейських, 193290 робітників, 260000 солдат, 355250 інтелігенції та 815 жінок. Одночасно газета нагадує читачам, що в вересні місяці 1939 року при окупації совами Польщі, невідомо де ділися 1,5 мільйона поляків» [3, с. 2]. Отже, однією з провідних тем українських газет Луганщини 1942 – 1943 років було розвінчання культу особи Сталіна та його політики, який і зараз ще має свій вплив на частину населення.

Другою, не менш значущою, темою була тема відродження українських традицій. Дивним є те, що незважаючи на жорстоке ставлення до слов'ян, німецька влада не заперечувала широкого вжитку української мови, повертала й дозволяла відбудовувати церкви та розвивати національну освіту на території України. Чимала кількість статей українських газет Донбасу присвячено висловлюванню подяки за відродження української національної культури.

У статті «Відродження українських традицій» йдеться про нові паростки українського відродження, появу нових талантів: композиторів, поетів, журналістів, артистів. Одночасно відроджувалась духовність і православна віра [4, с. 3]. Нова влада за пропозицією громади відроджувала «доісторичні та ранньоісторичні» пам'ятники архітектури, котрі за «совітів» було по-хижацьки знищено [2, с. 4]. А Єфремівське «Росія чи Європа?» простежується в наступних рядках: «Україна вільна від більшовицького панування. Скрізь у містах, селах і на хуторах видно початок нового життя. Пробивається як пролісок молода національна українська культура. Її талановиті кадри, і хоча ще тяжка пора, але вже ростуть і міцніють здібні люди нашої землі, які шанують європейську культуру і беруть з неї приклад. Хай же під ласкавим, ніжним і теплим доглядом Європи відроджується і встане нова Україна з її квітучим і новим

життям» [4, с. 4]. Такі самі думки знаходимо і в статті «Посвячення Божого храму» [5, с. 1].

Отже, будь-які події, що відбувались у країні, залишали свій відбиток на сторінках періодики, а архівні матеріали свідчать про існування величезних лакун в історії України, котрі потребують подальшого вивчення.

Література

1. *Нове Життя*. 1943. 28 січня (четвер). 4 с.
2. *Нове Життя*. 1943. 18 лютого (четвер). 4 с.
3. *Нове Життя*. 1943. 18 березня (четвер). 4 с.
4. *Нове Життя*. 1943. 17 квітня (субота). 4 с.
5. *Нове Життя*. 1943. 8 червня (вівторок). 4 с.
6. *Нове Життя*. 1943. 19 червня (субота). 4 с.
7. *Нове Життя*. 1943. 31 серпня (вівторок). 4 с.

УДК 177.9:364.614.8

*В. В. Пікалова, студентка 2 курсу
Науковий керівник – Г. І. Савонова, д. філос. н.
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

ФІЛОСОФСЬКЕ РОЗУМІННЯ СПРАВЕДЛИВОСТІ ТА СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Справедливість і соціальна справедливість – це концепції, які століттями захоплювали філософів, активістів і дослідників. Розуміння цих концепцій є важливим у сучасному світі, де нерівність, конфлікти та соціальні проблеми стають все більш актуальними.

Відчуття справедливості формується у нас в ранні дитячі роки, тоді, коли ми встановлюємо правила в іграх чи починаємо окреслювати межі дозволеного та недозволеного. Порушення же меж, норм і правил розуміються нами як порушення справедливості, що підриває довіру до людей, а відновити порушенні норми та покарати порушника стає мотивацією до дій. Загострене почуття справедливості спонукає людину до обрання тих професій, які пов'язані з процесом її збереження та відновлення (юридичні, правоохоронні органи).

І все-таки існує певна різниця між відчуттям справедливості та дотриманням справедливості на рівні соціального виміру, тож варто відокремити поняття справедливості від соціальної справедливості.

Отже, **мета дослідження** – розкрити суть поняття «справедливості» та «соціальної справедливості» у філософському розумінні.